

Sygn. akt II PK 186/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)

Protokolant Anita Szewczyk

w sprawie z powództwa A. O.

przeciwko Szefowi Kancelarii [...] w W., Centrum Obsługi Kancelarii [...] w W.

o uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, przywrócenie poprzednich warunków pracy, ustalenie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w dniu 4 września 2019 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej Centrum Obsługi Kancelarii [...] w W. od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 22 lutego 2018 r., sygn. akt XXI Pa (...),

I. uchyla zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w W. w punkcie 1 i oddala apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 26 kwietnia 2017 r., sygn. akt VIII P (...);

II. zasądza od powoda A. O. na rzecz strony pozwanej Centrum Obsługi Kancelarii [...] w W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 22 lutego 2018 r., sygn. akt XXI Pa (...) w sprawie toczącej się przeciwko Szefowi Kancelarii [...] w W., Centrum Obsługi Kancelarii [...] w W. na skutek apelacji powoda A. O. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w W. z 26 kwietnia 2017 r., sygn. akt VIII P (...), w którym to wyroku Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo, w ten sposób, że ustalił, iż porozumienie zawarte w dniu 10 sierpnia 2015 r. pomiędzy Szefem Kancelarii [...] w W. a A. O. jest nieważne, w pozostałym zakresie powództwo oddalił i zniósł koszty procesu wzajemnie między stronami, ponadto oddalił apelację w pozostałym zakresie.

W sprawie ustalono następujący stan faktyczny. 1 października 2008 r. powód został zatrudniony w [...] Kancelarii [...] na czas nieokreślony na stanowisku dyrektora. Na mocy porozumienia stron, strony zmieniły stanowisko powoda na zastępcę dyrektora. Wobec przekształcenia [...] Kancelarii [...] w Centrum Obsługi Kancelarii [...], powód z dniem 31 grudnia 2010 r. stał się pracownikiem pozwanego Centrum Obsługi Kancelarii [...]. Na mocy porozumienia stron z dniem 3 sierpnia 2015 r. powód został zatrudniony na stanowisku dyrektora pozwanego Centrum Obsługi Kancelarii [...].

A. D. w dniu 6 sierpnia 2015 r. złożył ślubowanie i objął urząd [...]. Wówczas nastąpiła zmiana na stanowisku Szefa Kancelarii [...] i stanowisko to powierzono M. S.. Powód był wówczas zatrudniony na stanowisku Dyrektora Centrum Obsługi Kancelarii [...] i do osiągnięcia wieku emerytalnego oraz uprawnień emerytalnych brakowało mu nie więcej niż 4 lata (był w tzw. „okresie ochronnym”). 10 sierpnia 2015 r. w godzinach porannych powód, z własnej inicjatywy, poprosił o spotkanie z G. I. B. , która objęła stanowisko dyrektora generalnego Kancelarii [...]. Powód poinformował, że rozumie, iż są zmiany i nie chciałby stanowić przeszkody w ewentualnych zamierzeniach i w związku z tym jest gotowy do przyjęcia zmiany stanowiska i zrezygnować z zajmowanego stanowiska dyrektora centrum. Po tym spotkaniu G. I. B. , w oparciu o istniejący w tym dniu regulamin organizacyjny Centrum Obsługi Kancelarii [...] i w oparciu o posiadane informacje co do wolnych

stanowisk w Centrum, przygotowała porozumienie zmieniające warunki pracy dla powoda, w którym zaproponowano powodowi stanowisko pracy – zastępca naczelnika w Wydziale Obsługi Organizacyjnej, warunki płacy nie uległy zmianie.

W godzinach popołudniowych, powód został poproszony na spotkanie do G. I. B.. W spotkaniu uczestniczyła M. N. , pracownik Kancelarii [...].

Porozumienie zmieniające stanowisko pracy zostało powodowi przedstawione, początkowo powód był oburzony stanowiskiem, jakie mu zaproponowano, ale ostatecznie zgodził się i podpisać porozumienie zmieniające. W tym dniu, podczas nieobecności Szefa Kancelarii [...], uprawnienia do podpisania tego oświadczenia woli posiadał A. K., który to porozumienie również podpisał.

W międzyczasie do Kancelarii [...] został zaproszony K. W., któremu zaproponowano stanowisko dyrektora Centrum. Rozmowy na ten temat były z nim już prowadzone wcześniej. Po zawarciu porozumienia zmieniającego przez powoda, K. W. został zatrudniony na stanowisku dyrektora Centrum. Regulamin organizacyjny Centrum, jak również jego zmiany, wymagały podpisu dyrektora Centrum, po uprzednim zaakceptowaniu przez Szefa Kancelarii [...]. Po zawarciu z powodem porozumienia zmieniającego, i zatrudnieniu na stanowisko dyrektora Centrum, K. W. przedstawił do akceptacji nowy regulamin organizacyjny, który został zatwierdzony 10 sierpnia 2015 r. i jeszcze tego samego dnia dyrektor Centrum, K. W., podpisał nowy regulamin organizacyjny.

W regulaminie organizacyjnym Centrum Obsługi Kancelarii [...], obowiązującym w chwili zawarcia z powodem porozumienia zmieniającego, istniał Wydział Obsługi Organizacyjnej, w którego zakresie zadań były sprawy kadrowo-płacowe, prawne, kontroli wewnętrznej, zamówienia publiczne i obsługa kancelaryjna. Nowy regulamin organizacyjny, wprowadzony przez dyrektora K. W., zmienił wiele komórek organizacyjnych. Przestał istnieć Wydział Obsługi Organizacyjnej. Wiele jego zadań przejęła nowa komórka organizacyjna - Biuro Dyrektora. Wydzielone zostały z niej komórki prowadzące sprawy w zakresie kadr i płac oraz zamówień publicznych.

Powód otrzymał polecenie opuszczenia dotychczas zajmowanego gabinetu, z uwagi na zmianę stanowiska pracy. Polecenie to wykonał w okresie 10-11 sierpnia 2015 r. Powód w okresie 12-14 sierpnia 2015 r. był na urlopie wypoczynkowym, a następnie do 11 września 2015 r. na zwolnieniu lekarskim. Następnie - na urlopie wypoczynkowym do 2 października 2015 r. Po weekendzie (3-4 października 2015 r.) powód był jeden dzień w pracy, a od 6 października 2015 r. znów na zwolnieniu lekarskim aż do 27 października 2015 r. W dniach 28, 29, 30 października 2015 r. powód był w pracy, był w pracy również od 2 listopada 2015 r. - 17 listopada 2015 r. Od 18 listopada 2015 r. przez cały grudzień 2015 r., styczeń 2016 r. i luty 2016 r. powoda w pracy nie było. W sumie w tym okresie powód był 15 dni w pracy u pozwanego.

Po zgłoszeniu przez powoda gotowości do pracy, został przygotowany dla powoda pokój i wyposażenie. Z uwagi jednak na długą nieobecność powoda, nie złożył wzoru podpisu, co było wymagane do otrzymania dostępu do klucza i w związku z tym po powrocie z długotrwałych nieobecności miał problem z dostępem do pokoju. Jednakże niezwłocznie po uzupełnieniu tego wzoru, taki dostęp powód otrzymał. Powód rozmawiał z naczelnikiem Biura Dyrektora i informował, że niedługo będzie się wybierał na emeryturę i dlatego nie chciał, aby powierzano mu długoterminowe zadania. W tym okresie Biuro Dyrektora miało mało pracowników, a zadań do wykonania dużo, w tym zadania wynikające z zaniedbań z poprzedniego okresu. W związku z tym powodowi czasowo powierzone obowiązki związane z odzieżą roboczą, służbową i środkami higieny osobistej. Konieczność ta wynikała z przebywania na zwolnieniu lekarskim pracownika, który zajmował się tym zadaniem i brakami kadrowymi.

Po powrocie powoda z długotrwałej nieobecności, naczelnik Iwona Rosół-Czaja wręczyła w dniu 6 listopada 2015 r. powodowi pismo, informujące, że w związku ze zmianami organizacyjnymi, zadania Wydziału Obsługi Organizacyjnej są realizowane przez Wydział Biura Dyrektora i w związku z tym, aktualnym stanowiskiem powoda jest stanowisko zastępcy naczelnika Wydziału Biura Dyrektora.

Centrum Obsługi Kancelarii [...] oraz Kancelaria [...] zajmowały ten sam budynek i w tym okresie zdarzały się zmiany pokoi, które np. były przydzielane na

potrzeby Krajowego Biura Wyborczego, co wpływało na zmianę pokoi pracowników Centrum, w tym powoda.

Centrum Obsługi Kancelarii [...] posiada osobowość prawną, organem założycielskim jest Szef Kancelarii [...], który jest uprawniony do powołania i odwołania dyrektora tej jednostki.

Wyrokiem z 26 kwietnia 2017 r., sygn. akt VIII P (...) Sąd Rejonowy w W. oddalił powództwo w całości, zasądził od powoda na rzecz Centrum Obsługi Kancelarii [...] 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz zasądził od powoda na rzecz Szefa Kancelarii [...] 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 328 § 2 k.p.c.; art. 86 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.; art. 88 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. oraz art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.

Sąd Okręgowy w wyniku rozpoznania apelacji powoda uznał, że jest ona częściowo słuszna, w związku z czym zmienił zaskarżony wyrok.

Sąd drugiej instancji podzielił w całości i przyjął za własny stan faktyczny ustalony przez Sąd Rejonowy. W wyniku apelacji powoda stwierdził jednak, że ustalenia faktyczne wymagały uzupełnienia w zakresie struktury organizacyjnej i funkcjonowania Centrum Obsługi Kancelarii [...].

Sąd odwoławczy wskazał na wstępie, że zgodnie z § 4 Statutu Centrum Obsługi Kancelarii [...] organem założycielskim Centrum jest Szef Kancelarii [...], zwany dalej „Szefem Kancelarii”. Szef Kancelarii lub inna wskazana przez niego osoba sprawuje kontrolę nad działalnością Centrum.

Zgodnie z § 10 ust. 2 i 3 Statutu dyrektor zawiera umowy o pracę oraz wykonuje inne czynności z zakresu prawa pracy w stosunku do pracowników Centrum. Do zawierania umów o pracę oraz dokonywania innych czynności z zakresu prawa pracy dyrektor może wyznaczyć pisemnie innych pracowników Centrum.

W rezultacie Sąd drugiej instancji uznał, że Szef Kancelarii [...] jako organ założycielski nie posiada uprawnienia do reprezentowania Centrum Obsługi Kancelarii [...] oraz wykonywania czynności z zakresu prawa pracy, w tym do zawierania umów o pracę. Uprawnienie takie przysługuje dyrektorowi Centrum lub

innym wyznaczonym przez niego pracownikom Centrum. Potwierdza to także art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.), zgodnie z którym organ założycielski powołuje i odwołuje dyrektora instytucji gospodarki budżetowej, lecz to do zadań dyrektora instytucji gospodarki budżetowej należy zarządzanie instytucją gospodarki budżetowej oraz reprezentowanie jej na zewnątrz. Zgodnie zaś z art. 3¹ § 1 k.p. za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką albo inna wyznaczona do tego osoba.

Z powyższego wynika, że porozumienie z 10 sierpnia 2015 r. zmieniające warunki pracy powoda zostało zawarte przez nieupoważnioną osobę i jako takie dotknięte jest sankcją nieważności na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.

Sąd Okręgowy wskazał przy tym, że ponieważ nieważność jest najdalej idącą wadą czynności prawnej, nie istniała konieczność badania czy powód działał pod wpływem błędu w rozumieniu art. 84 k.c., bowiem czynność prawna nieważna od początku nie wywołuje żadnych skutków prawnych.

Niezależnie od powyższego Sąd drugiej instancji zgodził się jednak z Sądem pierwszej instancji, że niewłaściwe wykonanie zobowiązania albo niespełnienie oczekiwań strony umowy co do sposobu jej wykonania przez drugą stronę nie stanowi podstawy do przyjęcia, że umowa została zawarta pod wpływem błędu. Sposób wykonania porozumienia, jak również zmiany struktury organizacyjnej, które nastąpiły po dokonaniu porozumienia, nie mogły zatem stanowić o tym, że powód podpisując porozumienie działał pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej. Zaproponowane powodowi stanowisko pracy istniało w strukturze organizacyjnej Centrum w chwili podpisania porozumienia, zaś zmiany tej struktury nastąpiły później. W sprawie nie mogło być więc mowy o istotnym błędzie co do treści czynności prawnej.

Powyższy wyrok zaskarżyło skargą kasacyjną w części pozwane Centrum Obsługi Kancelarii [...] w W..

Zaskarżonemu wyrokowi pełnomocnik pozwanego zarzucił:

1) błędne zastosowanie i błędną wykładnię przepisu art. 65 § 1 i § 2 k.c. oraz przepisu art. 60 k.c., przez przyjęcie przez Sąd Okręgowy w W., że

porozumienie zmieniające warunki pracy, zawarte w dniu 10 sierpnia 2015 r. pomiędzy Szefem Kancelarii [...] Panią M. S. a Panem A. O. - Dyrektorem Centrum Obsługi Kancelarii [...] dotyczy wyłącznie zmiany warunków pracy Pana Andrzeja Olejnika przez wyznaczenie A. O. stanowiska pracy: Zastępcy Naczelnika Wydziału Obsługi Organizacyjnej w Centrum Obsługi Kancelarii [...], podczas gdy z okoliczności, w jakich zastało ono zawarte, zasad współżycia społecznego oraz ustalonych zwyczajów, jak również biorąc pod uwagę zgodny zamiar stron i cel tego porozumienia, oraz okoliczność, że wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w szczególności biorąc pod uwagę następujące fakty, z których wynika, że:

a. Pan A. O. był zatrudniony od dnia 1 października 2008 r. w Gospodarstwie Pomocniczym Kancelarii [...] (poprzedniku prawnym Centrum Obsługi Kancelarii [...]) na podstawie umowy o pracę,

b. powołanie Pana A. O. na stanowisko Dyrektora Centrum Obsługi Kancelarii [...] nastąpiło w dniu 3 sierpnia 2015 r. również w drodze porozumienia zawartego pomiędzy CO [...], reprezentowanym przez Szefa [...] Pana J. M. a Pracownikiem Panem A. O. , w wyniku którego z dniem 4 sierpnia 2015 r. umowa o pracę zawarta pomiędzy Gospodarstwem Pomocniczym Kancelarii [...] a Pracownikiem z dnia 1 października 2008 r. otrzymała następujące brzmienie „Pracownik jest zatrudniony na stanowiska Dyrektora Centrum Obsługi Kancelarii [...] i jest zobowiązany do wykonywania zadań, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych” (§ 1 ust. 1 Załącznika nr 1 do ww. Porozumienia),

c. w celu powierzenia Panu A. O. (Dyrektorowi CO [...] na moment zawarcia porozumienia z dnia 10 sierpnia 2015 r.), na podstawie tego porozumienia obowiązków Zastępcy Naczelnika Wydziału Obsługi Organizacyjnej w CO [...] konieczne jest uprzednie odwołanie Pana A. O. z funkcji Dyrektora CO [...], jak również, że

d. strony procesu, tj. Powód i CO [...], wyrażały w toku przedmiotowej sprawy w dwóch instancjach konsekwentne i spójne stanowisko, że na mocy porozumienia z dnia 10 sierpnia 2015 r. Pan A. O. przestał być Dyrektorem CO [...]

(m.in. żądanie procesowe Powoda dotyczące przywrócenia Powoda na dotychczasowe stanowisko Dyrektora CO [...] oraz próby uchylenia się od błędu w oświadczeniu dot. zawarcia ww. porozumienia, z uwagi na mylne przekonanie, że zaproponowane stanowisko i jednostka organizacyjna nie istnieją, jak również stanowisko procesowe CO [...], w świetle którego niezwłocznie po zawarciu ww. porozumienia został powołany przez Szefa [...] nowy dyrektor CO [...] - Pan K. W.), przyjąć należy jednoznacznie, że na podstawie porozumienia z dnia 10 sierpnia 2015 r. Szef [...] przede wszystkim odwołał zgodnie z przepisem art. 27 ust. 1 ustawy o finansach publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2077 ze zm.), dalej: „ustawa o finansach publicznych”, Pana A. O. ze stanowiska Dyrektora CO [...];

2) niezastosowanie lub błędne zastosowanie przepisu art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, co doprowadziło Sąd Okręgowy w W. do orzeczenia w sentencji wyroku z dnia 22 lutego 2018 r., że „porozumienie zawarte w dniu 10 sierpnia 2015 r. pomiędzy Szefem Kancelarii [...] w W. a A. O. jest nieważne” z tego powodu, że - jak czytamy w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 lutego 2018 r. - „Szef [...] jako organ założycielski nie posiada uprawnień do reprezentowania CO [...] oraz wykonywania czynności z zakresu prawa pracy, w tym do zawierania umów o pracę”, podczas gdy Szef [...] był uprawniony i na podstawie ww. przepisu art. 27 ust. 1 ustawy o finansach publicznych w ramach własnych kompetencji skutecznie odwołał w drodze ww. porozumienia z dnia 10 sierpnia 2015 r. Pana A. O. ze stanowiska Dyrektora CO [...], m.in. z uwagi na fakt, że przepis art. 27 ust. 1 ustawy o finansach publicznych nie wprowadza wymagań co do formy odwołania Dyrektora CO [...], a więc oświadczenie woli o odwołaniu może przybrać zarówno formę jednostronnego i władczego odwołania ze stanowiska, jak również może zostać złożone w ramach porozumienia z aktualnym Dyrektorem CO [...];

3) niezastosowanie przepisu art. 58 § 3 k.c., gdyż nawet jeżeli Sąd Najwyższy podzieli stanowisko Sądu Okręgowego w W., że „porozumienie z 10 sierpnia 2015 r. zmieniające warunki pracy powoda zostało zawarte przez nieupoważnioną osobę (Szefa [...])”, to z tego powodu można mówić wyłącznie o tym, że nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, tj. porozumienie

z dnia 10 sierpnia 2015 r. w zakresie, w jakim Panu A. O. zostało powierzone stanowisko pracy Zastępcy Naczelnika Wydziału Obsługi Organizacyjnej w CO [...], natomiast pozostaje ono w mocy w pozostałej części, tj. odwołania na jego podstawie Pana A. O. z funkcji Dyrektora CO [...], gdyż w świetle obiektywnych okoliczności faktycznych, ustalonych w toku postępowania przed Sądem Rejonowym i Sądem Okręgowym, nie może budzić wątpliwości, że bez ww. postanowień dotkniętych ewentualną nieważnością czynność odwołania Pana A. O. z funkcji Dyrektora CO [...] zostałaby skutecznie dokonana przez Szefa [...], jeżeli nie w drodze oświadczenia złożonego w porozumieniu, to w drodze jednostronnego oświadczenia o odwołaniu, m.in. z uwagi na niezwłoczne powołanie na stanowisko Dyrektora CO [...] Pana K. W. oraz obiektywny fakt, że w świetle przepisów ustawy o finansach publicznych instytucja gospodarki budżetowej, którym jest CO [...], może mieć tylko jednego dyrektora w tym samym czasie;

4) błędne zastosowanie przepisu art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p., co wpłynęło na przyjęcie przez Sąd Okręgowy w W., że Szef Kancelarii [...] nie posiadał uprawnień do odwołania A. O. z funkcji Dyrektora Centrum Obsługi Kancelarii [...] w W. w drodze porozumienia, w którym odwołanie zostało dokonane przez *facta concludentia* w zw. z powierzeniem pracy na stanowisku Zastępcy Naczelnika Wydziału Obsługi Organizacyjnej w Centrum Obsługi Kancelarii [...], co z kolei doprowadziło Sąd Okręgowy w W. do błędnego ustalenia, że porozumienie zawarte w dniu 10 sierpnia 2015 r. pomiędzy Szefem Kancelarii [...] w W. a A. O. jest w całości nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.;

5) błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych polegające na przyjęciu, że przepis ten stał na przeszkodzie zawarciu porozumienia z dnia 10 sierpnia 2015 r. w zakresie, w jakim Strony porozumienia w związku z odwołaniem Powoda z funkcji dyrektora Centrum Obsługi Kancelarii [...] w W., zmieniły warunki pracy Powoda przez zmianę stanowiska pracy z dyrektora Centrum Obsługi Kancelarii [...] w W. na stanowisko Zastępcy Naczelnika Wydziału Obsługi Organizacyjnej, podczas gdy przepis ten w przypadku odwoływania z funkcji Dyrektora CO [...] może stanowić, z uwagi na okoliczności, w których nastąpiło odwołanie z funkcji Dyrektora CO [...], źródło uprawnień Szefa [...] do zmiany

warunków pracy odwołanego dyrektora tej jednostki, o ile zmiana jest bezpośrednim skutkiem odwołania z pełnionej funkcji, jak również zachodzą okoliczności polegające na tym, że z Pracownik, któremu powierzono funkcję Dyrektora CO [...] został zarówno zatrudniony w CO [...] na podstawie umowy o pracę, jak również zostało mu powierzzone przez Szefa [...] stanowisko Dyrektora Centrum na podstawie porozumienia zmieniającego ww. umowę o pracę;

6) błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 3¹ § 1 k.p. poprzez błędne przyjęcie, że Szef [...] nie jest uprawniony, z uwagi na okoliczności sprawy, do dokonywania czynności prawnych z zakresu prawa pracy (*ad casum* zawarcia porozumienia z dnia 10 sierpnia 2015 r.) w stosunku do Dyrektora CO [...], którego zamierza odwołać z pełnionego stanowiska, w tym przypadku – A. O., co w konsekwencji doprowadziło Sąd Okręgowy do błędnego przekonania, że porozumienie zawarte w dniu 10 sierpnia 2015 r. pomiędzy Szefem Kancelarii [...] w W. a A. O. w zakresie, w jakim zmieniło warunki pracy A. O., jest nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy.

Wobec powyższego skarżący wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2018 r. sygn. akt XXI Pa (...) w punkcie I jego sentencji i zmianę w tym zakresie przez oddalenie apelacji Powoda,
2. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 lutego 2018 r. sygn. akt XXI Pa (...) w punkcie I jego sentencji - w razie nieuwzględnienia wniosku o zmianę wyroku na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c.

W odpowiedzi na pozew powód wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej pozwanego Centrum Obsługi Kancelarii [...], ewentualnie o oddalenie w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej okazały się uzasadnione.

Na podstawie art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że rozpoznawana sprawa ma dwa, wzajemnie przenikające się aspekty – publicznoprawny i prywatnoprawny.

Jeżeli chodzi o aspekt publicznoprawny, który bezpośrednio nie stanowił przedmiotu niniejszej sprawy i nie mógł być szczegółowo badany przez Sąd Najwyższy, to stwierdzić należy, że chociaż stosunek pracy powoda był stosunkiem umownym, a nie stosunkiem opartym na akcie powołania, to nie budzi wątpliwości, że dyrektor Centrum Obsługi Kancelarii [...] na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy o finansach publicznych oraz § 4 Statutu Centrum Obsługi Kancelarii [...] jest powoływany i odwoływany przez organ założycielski, którym jest Szef Kancelarii [...]. Chociaż akty powołania i odwołania dyrektora Centrum nie powodują same w sobie powstania stosunku pracy z powołania, to jednak nie ulega wątpliwości, że stanowią one akty administracyjne, które na podstawie art. 14 ust. 1 k.p.a. powinny być wydawane w formie pisemnej. Ponadto, ponieważ powołanie i odwołanie dyrektora Centrum nie są czynnościami z zakresu prawa pracy, o których mowa w art. 3¹ k.p., bowiem nie kreują same w sobie stosunku pracy, czy też jego rozwiązania, to wymagane jest również zawarcie z osobą powołaną do pełnienia funkcji dyrektora Centrum umowy o pracę, jednak powołanie nowego dyrektora na to stanowisko niewątpliwie, chociaż nie kreuje stosunku pracy, to jednak stanowi publicznoprawną podstawę, która pozwala mu już wykonywać powierzoną funkcję. Należy przy tym zauważyć, że ani przepisy ustawy o finansach publicznych, ani postanowienia statutu Centrum Obsługi Kancelarii [...] nie przewidują szczególnego unormowania dotyczącego tego, kto posiada kompetencje do dokonywania czynności ze stosunku pracy z dyrektorem Centrum Obsługi Kancelarii [...]. Obowiązuje zatem w tym zakresie postanowienie § 10 ust. 2 i 3 Statutu, zgodnie z którym, to dyrektor zawiera umowy o pracę oraz wykonuje inne czynności z zakresu prawa pracy w stosunku do pracowników Centrum. Przy czym, do zawierania umów o pracę oraz dokonywania innych czynności z zakresu prawa pracy dyrektor może wyznaczyć pisemnie innych pracowników Centrum.

W związku z tym, w przypadku zawarcia porozumienia zmieniającego z dyrektorem Centrum Obsługi Kancelarii [...], dotyczącego zmiany stanowiska pracy dotychczasowego dyrektora, sekwencja działań powinna wyglądać następująco: w pierwszej kolejności Szef Kancelarii [...] (jako organ założycielski) powinien

odwołać dotychczasowego dyrektora Centrum z zajmowanego stanowiska, następnie powinien on powołać na to stanowisko nową osobę i dopiero nowo powołany dyrektor Centrum powinien zawrzeć porozumienie zmieniające ze swoim poprzednikiem. W związku z powyższym należy zauważyć, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia procedur działania Kancelarii [...].

W niniejszej sprawie Sąd drugiej instancji słusznie zauważył, że w stosunku do powoda nie dochowano należytej procedury odwołania dyrektora Centrum Obsługi Kancelarii [...], co skutkowało tym, że porozumienie zmieniające podpisane zostało przez osobę nieuprawnioną do reprezentacji pracodawcy. Nie sposób bowiem pominąć, że powód nie został formalnie odwołany z zajmowanego stanowiska dyrektora (na marginesie należy wskazać, że już w momencie przejmowania przez niego tego stanowiska, nastąpiło to również na podstawie porozumienia zmieniającego, bez formalnego aktu powołania, co również stanowiło naruszenie procedury, ale pozostaje poza zakresem zainteresowania w niniejszej sprawie), zaś nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem strony pozwanej, że w takim przypadku, wobec treści zawartego z powodem porozumienia, należy przyjąć, że powód został odwołany w sposób konkludentny. Nadal zatem zajmował on stanowisko dyrektora Centrum, natomiast nowy dyrektor został powołany już po zawarciu porozumienia zmieniającego z powodem. Rację miał zatem Sąd Okręgowy, że porozumienie to zawarła z powodem osoba, która nie posiadała do tego stosownych kompetencji, bowiem Szef Kancelarii [...] posiada jedynie kompetencje do powołania i odwołania dyrektora Centrum Obsługi Kancelarii [...], nie zaś do dokonywania z nim czynności z zakresu prawa pracy. Nie można natomiast zgodzić się z Sądem odwoławczym co do skutków tej wadliwości dla zawartego porozumienia.

Przypomnieć należy, że w ocenie Sądu drugiej instancji, z uwagi na wadliwość reprezentacji po stronie pracodawcy, zawarte porozumienie zmieniające było nieważne w całości. Z takim stanowiskiem Sądu Okręgowego nie można się zgodzić.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego można dostrzec pogląd, zgodnie z którym nieważność czynności prawnych zmierzających do zawarcia, zmiany lub rozwiązania umowy o pracę jest sytuacją nadzwyczajną, zaś ewentualne wady

czynności tego rodzaju mogą ewentualnie prowadzić do zaskarżenia i uchylenia tych czynności, jednak mogą być one również konwalidowane przez odpowiednie, nawet dorozumiane, zachowania i oświadczenia stron stosunku pracy. W odniesieniu do jednostronnych czynności prawnych, zmierzających do rozwiązania stosunku pracy, Sąd Najwyższy wskazywał, że niewłaściwa reprezentacja pracodawcy jedynie wyjątkowo może skutkować sankcją nieważności, gdy rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło niezgodnie z wolą pracodawcy i nie zostało przez niego potwierdzone (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., II PK 270/05, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 125). Zatem pracodawca, nawet gdy był reprezentowany przez podmiot, który nie był uprawniony do dokonywania czynności z zakresu prawa pracy, może potwierdzić oświadczenie takiego podmiotu i tym samym konwalidować dokonaną czynność prawną, również *per facta concludentia*. W tym zakresie Sąd Najwyższy powtórzył stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z 16 czerwca 1999 r. (I PKN 117/99, OSNAPIUS 2000 nr 17, poz. 646), w którym stwierdzono, że wypowiedzenie umowy o pracę powoduje jej rozwiązanie także wtedy, gdy oświadczenie to złożył niewłaściwy organ osoby prawnej, zwłaszcza jeżeli pracodawca podejmuje później czynności potwierdzające ustanie stosunku pracy. Podobną tezę Sąd Najwyższy wyraził w wyroku z 16 stycznia 2009 r. (I PK 127/08, OSNP 2010 nr 15-16, poz. 183) w odniesieniu do wadliwej reprezentacji pracownika w przypadku złożenia przez pełnomocnika oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę przez pracownika bez wypowiedzenia. Sąd Najwyższy wskazał, że pracownik może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia przez pracodawcę jego obowiązków (art. 55 § 11 k.p.), działając przez pełnomocnika. Czynność ta wywołuje skutek rozwiązujący, choćby została dokonana bez umocowania lub z przekroczeniem jego zakresu, jeżeli pełnomocnik działał zgodnie z wolą pracownika lub ten potwierdził jej dokonanie (nie stosuje się art. 104 k.c.).

Również w odniesieniu do wadliwości reprezentacji pracodawcy podczas zawierania umowy o pracę lub porozumienia zmieniającego treść stosunku pracy Sąd Najwyższy niejednokrotnie wskazywał, że wada taka nie prowadzi do bezwzględnej nieważności takiej umowy (porozumienia), a jedynie do uznania takiej czynności za czynność prawną niezupełną (*negotium claudicans*), która może

być potwierdzona przez następne zachowanie pracodawcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 listopada 2013 r., I PK 94/13, OSNP 2015 nr 1, poz. 4, w którym Sąd Najwyższy wskazał również, że pomimo nieważności umowy o pracę (w szczególności spowodowanej wadliwą reprezentacją pracodawcy) strony mogą nawiązać (ważnie) umowny stosunek pracy przez czynności dorozumiane, przede wszystkim w następstwie dopuszczenia pracownika do wykonywania pracy). Zwrócić należy również uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z 23 lipca 2009 r. (II PK 36/09, OSNP 2011 nr 5-6, poz. 77), gdzie wyrażono tezę, że zawarcie nieważnej umowy o pracę (porozumienia kształtującego warunki pracy i płacy) może w pewnych przypadkach prowadzić do nawiązania (ukształtowania treści) stosunku pracy i to na warunkach określonych w tej umowie. Może to mieć miejsce wówczas, gdy pracownik za wiedzą i wolą osób (organów) uprawnionych do działania za pracodawcę został dopuszczony do wykonywania pracy na warunkach przewidzianych taką umową.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę uznał, że również w realiach niniejszej sprawy nie można było zgodzić się z Sądem drugiej instancji, że wadliwa reprezentacja pracodawcy przy zawieraniu porozumienia zmieniającego z powodem, która była faktem, prowadziła do bezwzględnej nieważności zawartego porozumienia. Wskazać należy, że powód nie zarzucał w toku postępowania nieważności tego porozumienia z uwagi na wady podmiotowe po stronie pracodawcy, powołując się jedynie na błąd co do treści zawartego porozumienia, który został przez Sądy obu instancji wykluczony. Co więcej, po zawarciu porozumienia zmieniającego obie strony stosunku pracy podjęły działania w celu jego wykonania. W szczególności pracodawca podjął czynności zmierzające do umożliwienia wykonywania funkcji nowemu dyrektorowi Centrum Obsługi Kancelarii [...], jak również przeniósł powoda do nowego pokoju oraz powierzył mu do wykonania obowiązki związane z jego nowym stanowiskiem. Zachowanie stron stosunku pracy wskazywało na to, że uznawały one ważność zawartego porozumienia i dążyły do jego wykonania, wobec czego doszło do konwalidacji wadliwości reprezentacji po stronie pracodawcy i faktycznej zmiany stosunku pracy. Nie sposób pominąć, że zaskarżenie zawartego porozumienia zmieniającego było wynikiem przeprowadzonej reorganizacji u pracodawcy i zmiany wydziału, w którym

obowiązki miał wykonywać powód po jego powrocie z długotrwałej nieobecności, nie zaś kwestionowaniem zawartego porozumienia (które, co również należy przypomnieć, zostało zawarte z inicjatywy samego powoda) z uwagi na jego zawarcie przez osobę nieuprawnioną do reprezentacji Centrum Obsługi Kancelarii [...].

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji, zgodnie z art. 398¹⁶ § 1 k.p.c.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego wydano na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 1 pkt 1 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).